

4 De recreatieve betekenis van nieuwe groengebieden 1989-2000 in Zuid-Holland

Wim de Regt en Sjerp de Vries

4.1 Inleiding

Het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP) heeft voor de Natuurbalans 2004 de vraag gesteld wat de recreatieve betekenis is van groengebieden die tussen 1989 en 2000 zijn aangelegd Randstadgroenstructuur (RGS), Ecologische Hoofdstructuur (EHS) of andere projecten .

4.2 Methode

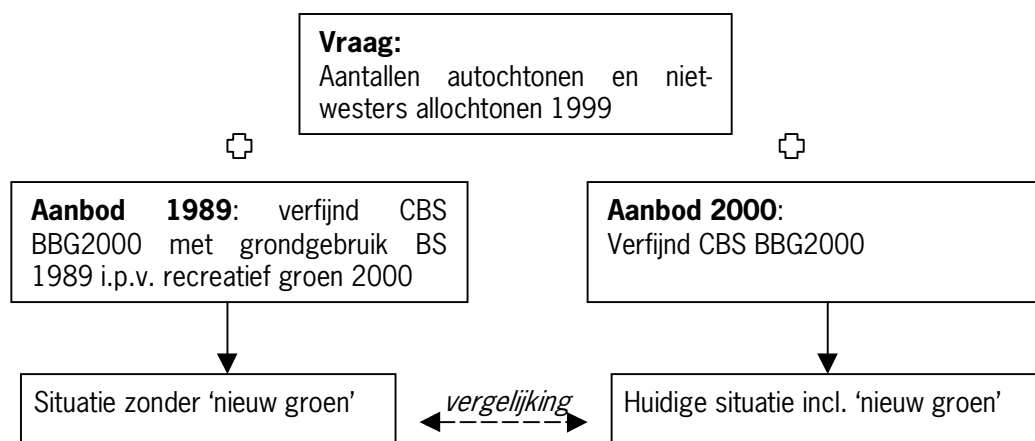
Met behulp van het recreatiemodel AVANAR (Analyse Vraag en Aanbod Natuur Als Recreatieruimte; De Vries et al., 2003) kan de kwantitatieve bijdrage van groengebieden aan de recreatieve vraag van inwoners bepalen. Recentelijk is dit model toegepast op de provincie Zuid-Holland (De Vries & De Regt 2004, in voorbereiding) om de recreatieve tekorten in 2000 te bepalen. Het huidige aanbod is afgeleid van het CBS Bodemgebruiksbestand 2000, de recreatieve vraag is afgeleid van de aantallen autochtone en niet-westers allochtone inwoners uit de Kerncijfers Wijken en Buurten 1999. Deze berekeningen zijn gebruikt om de bijdrage van groengebieden te bepalen die tussen 1989 en 2000 zijn aangelegd.

Hiertoe is de situatie van 1989 als uitgangspunt genomen. De analyse heeft zich beperkt tot gebieden met een hoge recreatie capaciteit voor wandelen en fietsen in 2000, namelijk bos, droog en nat natuurlijk terrein, strand en parken en plantsoenen. Voor deze gebieden is nagegaan in hoeverre de recreatie opvang capaciteit is toe- of afgenomen in vergelijking met 1989. Er is dus verondersteld dat de recreatieve mogelijkheden van het agrarische gebied niet zijn veranderd ten opzichte van 1989. Eventuele uitbreiding van ontsluiting en landschappelijke aankleding van het agrarische gebied, die een gunstige invloed hebben op de recreatiemogelijkheden zijn dus niet meegenomen.

De vraag is voor beide situaties constant gehouden, namelijk die van 1999. Voor een uitleg van de uitgangspunten en werking van het model wordt verwezen naar De Vries, Hoogerwerf en De Regt (2003). In figuur 4.1 is de werkwijze samengevat. In tabel 4.1 en tabel 4.2 zijn de gehanteerde kengetallen voor de analyse op een rij gezet.

Kenmerken en beperkingen van de gevolgde methode zijn de volgende:

- Verschillen in recreatieve vraag tussen 1989 en 2000 (vanwege bevolkingsontwikkeling) zijn niet meegenomen; hiermee wordt de vraag constant gehouden en dus alleen de bijdrage van nieuwe groengebieden aan het dekken van de recreatieve vraag (locatiespecifiek) berekend.
- Alleen nieuwe recreatieve groengebieden zijn meegenomen, niet alleen het RGS-groen, en geen verdwenen groengebieden, zoals verdwenen agrarisch gebied als gevolg van verstedelijking, of (belangrijker, vanwege de hogere opvangcapaciteit:) verdwenen parken, bossen en natuurgebieden. We gaan ervan uit dat dit laatste in de periode 1989-2000 niet veel voorkwam.

Figuur 4.1. De AVANAR analyse.

Tabel 4.1 Gehanteerde kengetallen voor de analyse: recreatieve opvangcapaciteiten

Type grondgebruik	Wandelen	Gemiddelde voor '89*	Fietsen	Gemiddelde voor '89 *
Parken en plantsoenen	8		2	
Dagrecreatief terrein	0		0	
Bos	9		3	
Droog natuurlijk terrein	6		2	
Strand	8		0	
Nat natuurlijk terrein	3		1	
Agrarisch gebied		} 0,2		} 0,8
- hoog ontsloten & besloten	0,6		1,8	
- hoog ontsloten & open	0,3		0,9	
- gemiddeld ontsloten & besloten	0,2		1,0	
- gemiddeld ontsloten & open	0,1		0,5	
- laag ontsloten & besloten	0		0,4	
- laag ontsloten & open	0		0,2	

*: Voor agrarisch gebied 1989 is de gemiddelde opvangcapaciteit aangehouden, omdat de verfijnde categorisering ontbrak.

NB: opvangcapaciteit in aantal deelnemers per dag per hectare

Tabel 4.2 - Gehanteerde kengetallen voor de analyse: deelnamepercentages en normafstanden

	Wandelen	Fietsen
Deelnamepercentage *		
- autochtonen	10,4%	6,7%
- NW-allochtonen	15,6%	3,7%
Normafstand		
- maximaal	10 km	15 km
- kort	2,5 km	7,5 km
- benodigde aandeel bij korte normafstand **	0,5	0,6

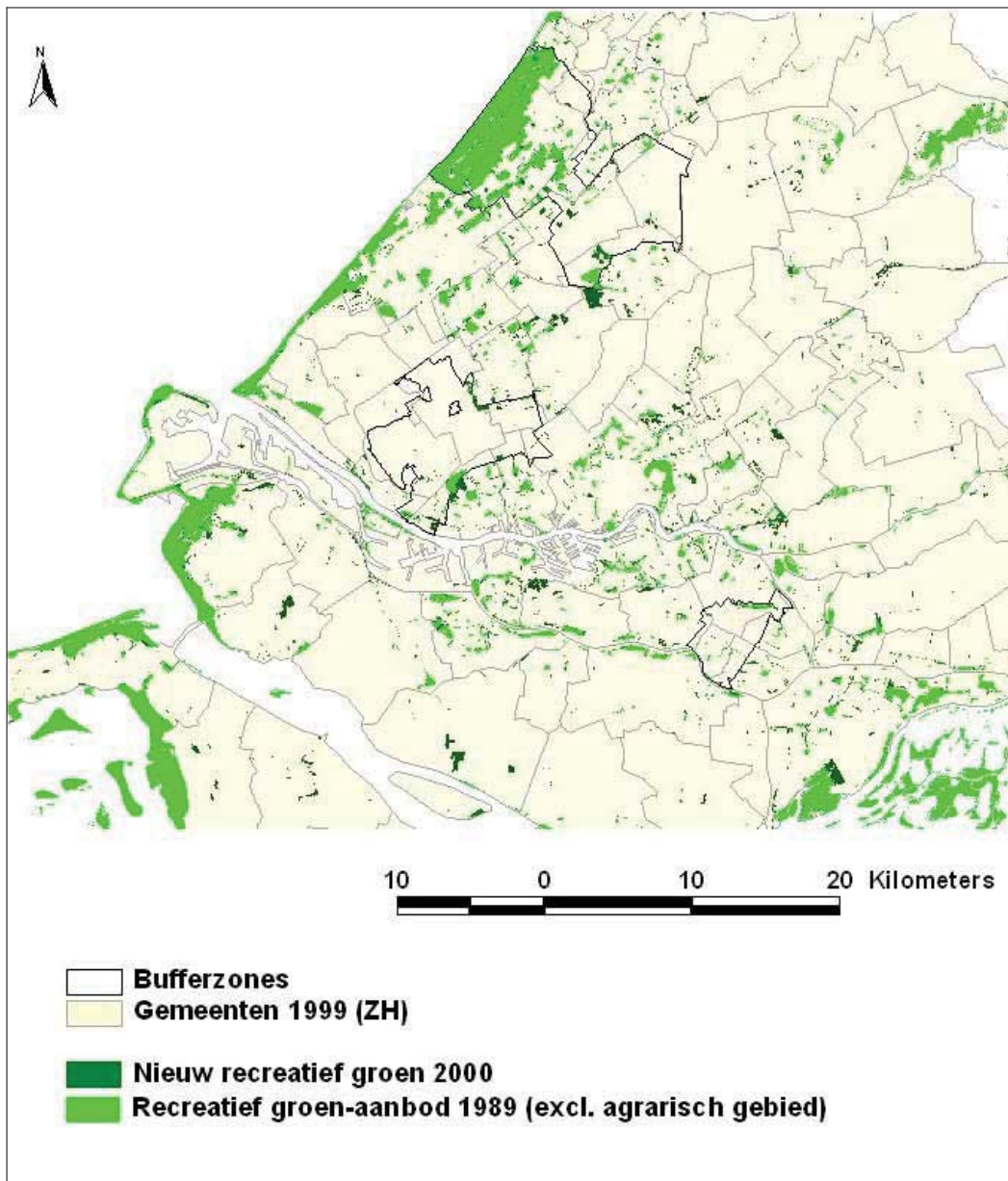
NB : autochtonen inclusief westerse buitenlanders

* : op de maatgevende (vijfde drukste) dag

** : aandeel van de in totaal benodigde capaciteit

4.3 Nieuw groen na 1989

In figuur 4.2 staat Zuid-Holland en zijn bufferzones afgebeeld, met daarop alle recreatieve groengebieden in 1989 en 2000. Recreatieve groengebieden zijn gedefinieerd als parken en plantsoenen, bos, droge en natte natuur, en strand (excl. voor recreanten afgesloten gebieden). Dagrecreatieve terreinen zijn niet meegenomen, omdat deze ligweiden geen opvangcapaciteit voor wandelen of fietsen hebben. Bossen binnen randstadgroenstructuurprojecten zijn overigens wel meegenomen. Figuur 4.2 laat zien dat er tussen 1989 en 2000 slechts een beperkte oppervlakte groen bij gekomen is, en dat slechts een beperkt deel van het 'nieuwe groen' in de bufferzones is gelegen. In 2000 is er in de provincie Zuid-Holland

Figuur 4.2 – Aanbod recreatief groen in 1989 en 2000 (bos, natuur, parken en plantsoenen)

220.600 hectare recreatief groen, waarvan 5.800 hectare (2,6%) tussen 1989 en 2000 nieuw is aangelegd. De grootste oppervlakken 'nieuw groen' betreffen bossen en parken aan de rand van de bufferzones, zoals De Bali en Buytenpark bij Zoetermeer, de zuidwestrand van Delft en de Broekpolder bij Vlaardingen. Andere grote nieuwe groengebieden vinden we in de Biesbosch, Hoeksche Waard en Voorne-Putten. Elf procent (640 ha.) van het 'nieuwe groen' bevindt zich in de drie bufferzones. Het totale aantal hectares reeds ingerichte Randstadgroenstructuur in Zuid-Holland bedraagt 1882 hectare, ofwel een derde van het nieuwe recreatieve groen. Tweederde is dus andersoortig groen, bijvoorbeeld aangelegd in het kader van de EHS. Een klein deel van de 1882 hectare ingerichte Randstadgroenstructuur bestaat echter ook uit dagrecreatieve terreinen: 87 hectare in Krimpenerhout en 43 hectare in IJsselmonde. Dit deel van de RGS (7%) heeft geen recreatieve opvangcapaciteit voor wandelen of fietsen, heeft daarmee geen impact op deze recreatievormen en valt dus ook buiten figuur 4.2 en de onderhavige analyse.

Tabel 4.3 geeft een overzicht van de vorige functie (1989) van de nieuwe recreatieve groengebieden voor heel Zuid-Holland. Hierin zien we dat er ook groengebieden zijn die in 1989 ook al recreatief groen waren, maar van een andere categorie: er is bijvoorbeeld 502 hectare bos omgezet in park (d.w.z. in BBG2000 geregistreerd als park). De functiewijzigingen binnen de recreatieve groencategorie hebben per saldo een gunstig effect op het recreatieve aanbod, vooral omdat 522 resp. 324 hectare natte en droge natuur omgezet is in bos, dat een veel hogere recreatieve opvangcapaciteit heeft (tabel 4.4). De functiewijzigingen van niet-recreatieve grondgebruikscategorieën naar recreatief groen hebben logischerwijs allemaal een positief effect op het recreatieve aanbod; alleen het agrarisch gebied had voordien een zekere opvangcapaciteit, maar die was bij onze 1989-berekening met uitzondering van de omzetting naar strand voor fietsen (zie tabellen 4.1 en 4.4) in alle gevallen positief. De verandering in recreatieve opvangcapaciteit is voor alle bovengenoemde functiewijzigingen meegenomen in de AVANAR-modelberekeningen.

Tabel 4.3 – De vorige functie (1989) van nieuw recreatief groen in 2000, provincie Zuid-Holland

Gebruik 1989	Bodemgebruik 2000 (in hectares)					
	park/plantsoen	bos	droge natuur	natte natuur	strand	Totaal
<i>Recreatief groen</i>						
park/plantsoen	0	53	12	1	0	65
bos	502	0	88	9	0	599
droge natuur	13	324	0	5	0	342
natte natuur	8	522	5	0	0	536
<i>Niet-recreatief groen</i>						
sportterrein	145	66	6	0	0	218
volkstuintuin	43	15	1	0	0	58
dagrecreat. terrein	114	310	34	2	0	459
verblijfsrecreat. terr.	15	45	22	1	0	83
agrarisch gebied	598	1987	77	146	8	2815
water	65	101	73	102	20	360
<i>Geen groen</i>						
geen opv.cap.	1003	615	118	86	4	1825
Totaal	2506	4036	434	351	31	7359
waarvan 'echt' nieuw recreatief groen: (d.w.z. gebruik 1989 = niet-recreatief groen + geen groen)						5817

In de periode 1989-2000 is er dus 5817 hectare recreatief groen in Zuid-Holland bij gekomen; dit is 2,6% van de totale oppervlakte aan recreatief groen in 2000 (220.600 hectare). Daarnaast heeft nog 1542 hectare bestaand recreatief groen een andere functie gekregen, waardoor de opvangcapaciteit per saldo verhoogd is. Tezamen komt hiermee in de periode 1989-2000 7359 hectare, of 3,3% (7359/220.600), ten goede aan verbeterde opvangmogelijkheden voor recreatief wandelen of fietsen. Voor wandelen betekent dit een toename van de recreatie capaciteit van goed 50.000 recreatieplaatsen, voor fietsen een toename van bijna 13.000 recreatieplaatsen. In deze beschouwing is nog geen rekening gehouden met de ligging van de toegenomen recreatiecapaciteit ten opzichte van de vraag. De volgende paragraaf gaat in op de vraag wat de toegenomen capaciteit bijdraagt aan het reduceren van recreatieve tekorten binnen 10 tot 15 kilometer van de woning. Het zal blijken dat niet al het nieuwe groen heeft bijgedragen aan verkleining van tekorten.

4.4 Recreatiemogelijkheden

In de tabellen 4.5 en 4.6 staan de recreatieplaatsen en -tekorten voor wandelen resp. fietsen voor de stadsregio's Rotterdam/ Rijnmond, Haaglanden, de agglomeratie Leiden (de laatste zelf gedefinieerd) en voor de provincie Zuid-Holland als geheel.

De totale recreatievraag voor heel Zuid-Holland is 375.000 recreatieplaatsen voor wandelen en 212.500 voor fietsen. De vraag naar wandelen is in 2000 voor 47% gedekt door aanwezige recreatiegebieden, zodat er nog een tekort van 198.000 recreatieplaatsen overblijft. Dit absolute tekort aan wandelmogelijkheden voor de provincie als geheel is door het nieuwe recreatieve aanbod tussen 1989 en 2000 met 44.401 recreatieplaatsen afgenomen. Het 'nieuwe groen' heeft het absolute tekort dus teruggedrongen met zo'n 18%. Voor fietsmogelijkheden is het effect geringer: het tekort is gedaald met 9135 recreatieplaatsen, van 77.498 naar 68.363 (12% reductie).

Als we dit vergelijken met de toename in recreatiecapaciteit in tabel 4.4, blijkt dat het winst in recreatieplaatsen lager ligt dan de winst in recreatiecapaciteit. Vooral voor fietsen is dit verhoudingsgewijs sterk het geval: bijna 30% van de winst in creatiecapaciteit draagt niet bij aan het terugdringen van Zuid-Hollandse tekorten, tegenover nog geen 12% voor wandelen. Hiervoor zijn twee mogelijke redenen. Het extra aanbod binnen Zuid-Holland kan gedeeltelijk 'weggelekt' zijn naar naburige provincies. Ofwel: naburige gebieden hebben meer geprofiteerd van het extra aanbod binnen Zuid-Holland dan dat Zuid-Holland heeft geprofiteerd van het extra aanbod in naburige provincies. Daarnaast is het mogelijk dat een deel van de toegenomen recreatiecapaciteit buiten het bereik van woongebieden met tekorten is gelokaliseerd. Dit laatste blijkt in ieder geval voor fietsen op meerdere plaatsen voor te komen. In de berekening is voor fietsers een maximale afstand van 15 kilometer vanaf de woning gehanteerd, voor wandelaars maximaal 10 kilometer. Zowel in het oosten van de provincie (ten zuiden van de stad Utrecht) als langs de Noordzeekust van de Zuid-Hollandse eilanden zijn nieuwe groengebieden aangelegd waarvan de recreatieve fietscapaciteit niet ten volle (door de lokale bevolking) benut wordt. Het is ook zeer wel mogelijk dat deze gebieden met een andere doelstelling zijn aangelegd.

De beschikbare capaciteit is de beschikbare recreatieplaatsen uitgedrukt als percentage van het benodigde aantal plaatsen. Voor wandelen is de beschikbare capaciteit voor de hele provincie gestegen van 35% naar 47%. Dit is een toename met 12 procentpunten. Voor fietsen is de beschikbare capaciteit gestegen van 64% naar 68%, een toename van vier procentpunten. Hieruit blijkt ook dat het fietsaanbod beter was en is gesteld dan met het wandelaanbod.

Tabel 4.4 Bruto winst in recreatieplaatsen voor wandelen en fietsen, voor de provincie Zuid-Holland (waarden tabel 4.3 x verschil in opvangcapaciteit 'nieuw' minus 'oud')

Wandelen

Gebruik 1989	Grondgebruik 2000 (in recreatieplaatsen)					
	park/plantsoen	bos	droge natuur	natte natuur	strand	totaal
<i>Recreatief groen</i>						
park/plantsoen	0	53	-23	-3	0	
bos	-502	0	-263	-53	0	
droge natuur	26	971	0	-16	0	
natte natuur	42	3135	14	0	0	
subtotaal	-434	4159	-272	-72	0	3381
<i>Niet-recreatief groen</i>						
sportterrein	1161	597	37	0	0	
volkstuintuin	341	131	6	0	0	
dagrecre terrein	910	2792	201	5	0	
verblijfsrecre terr	120	401	131	4	0	
agrarisch gebied	4662	17482	446	409	59	
water	520	907	437	306	159	
<i>Geen groen</i>						
geen opvcap	8022	5531	710	257	30	
subtotaal	15733	27840	1968	981	248	46770
Totaal	7588	9689	438	185	30	50151

Fietsen

Gebruik 1989	Grondgebruik 2000 (in recreatieplaatsen)					
	park/plantsoen	bos	droge natuur	natte natuur	strand	totaal
<i>Recreatief groen</i>						
park/plantsoen	0	53	0	-1	0	
bos	-502	0	-88	-18	0	
droge natuur	0	324	0	-5	0	
natte natuur	8	1045	5	0	0	
subtotaal	-494	1421	-83	-24	0	821
<i>Niet-recreatief groen</i>						
sportterrein	290	199	12	0	0	
volkstuintuin	85	44	2	0	0	
dagrecre terrein	227	931	67	2	0	
verblijfsrecre terr	30	134	44	1	0	
agrarisch gebied	717	4371	92	29	-6	
water	130	302	146	102	0	
<i>Geen groen</i>						
geen opvcap	2005	1844	237	86	0	
subtotaal	3485	7823	600	220	-6	12121
Totaal	2991	9245	517	196	-6	12942

Tabel 4.5 Berekende beschikbare capaciteit, absoluut tekort absolute en relatieve verbetering voor wandelen, per gemeente, voor drie stadsregio's en heel Zuid-Holland, 1989-2000

Gemeenten	1989		2000		Absolute verbetering beschikbare capaciteit	Relatieve verbetering beschikbare capaciteit
	Beschikbare capaciteit binnen 10 km	Absoluut tekort (recreatie-plaatsen)	Beschikbare capaciteit binnen 10 km	Absoluut tekort (recreatie-plaatsen)		
Rotterdam	15%	60299	22%	55215	7%	49%
Barendrecht	22%	2172	39%	1700	17%	76%
Bergschenhoek	19%	992	41%	726	22%	113%
Berkel/Rodenrijs	16%	1475	20%	1400	4%	27%
Bleiswijk	23%	818	43%	605	20%	88%
Brielle	100%	0	100%	0	0%	0%
Capelle a/d IJssel	11%	6216	20%	5618	8%	74%
Hellevoetsluis	100%	0	100%	0	0%	0%
Krimpen a/d Lek	12%	2631	35%	1953	23%	182%
Maassluis	44%	2048	75%	905	31%	71%
Bernisse	71%	395	92%	105	22%	31%
Ridderkerk	23%	3861	32%	3369	10%	44%
Rozenburg	40%	871	68%	461	28%	71%
Schiedam	12%	7433	20%	6772	8%	63%
Spijkernisse	31%	5416	51%	3854	20%	65%
Albrandswaard	44%	935	53%	784	9%	20%
Westvoorne	100%	0	100%	0	0%	0%
Vlaardingen	27%	5938	42%	4675	16%	59%
Rijnmond/SR	23%	101500	33%	88142	10%	43%
Den Haag	34%	34484	39%	31664	5%	16%
Delft	14%	9067	27%	7711	13%	97%
's-Gravenzande	70%	594	98%	38	28%	39%
Leidschendam	52%	1883	66%	1329	14%	27%
De Lier	23%	916	34%	781	11%	48%
Maasland	26%	524	48%	367	22%	85%
Monster	50%	909	65%	642	15%	29%
Naaldwijk	31%	2108	48%	1570	18%	57%
Nootdorp	29%	742	55%	479	25%	86%
Pijnacker	18%	1860	42%	1322	24%	133%
Rijswijk	23%	4206	31%	3748	8%	37%
Schipluiden	13%	970	22%	870	9%	70%
Voorburg	37%	2627	48%	2165	11%	30%
Wassenaar	70%	847	74%	728	4%	6%
Wateringen	13%	1405	18%	1334	5%	34%
Zoetermeer	15%	10154	33%	7985	18%	118%
Haaglanden	31%	73296	41%	62733	10%	32%
Katwijk	76%	1035	84%	682	8%	11%
Leiden	37%	8149	48%	6722	11%	30%
Leiderdorp	15%	2256	32%	1817	16%	108%
Oegstgeest	48%	1026	63%	735	15%	30%
Rijnsburg	61%	596	77%	355	16%	26%
Valkenburg	68%	145	74%	114	7%	10%
Voorschoten	62%	939	70%	728	9%	14%
Warmond	49%	346	70%	200	22%	44%
Zoeterwoude	34%	599	43%	518	9%	26%
Aggl. Leiden	46%	15091	57%	11871	12%	25%
Zuid-Holland totaal	35%	242610	47%	198209	12%	33%

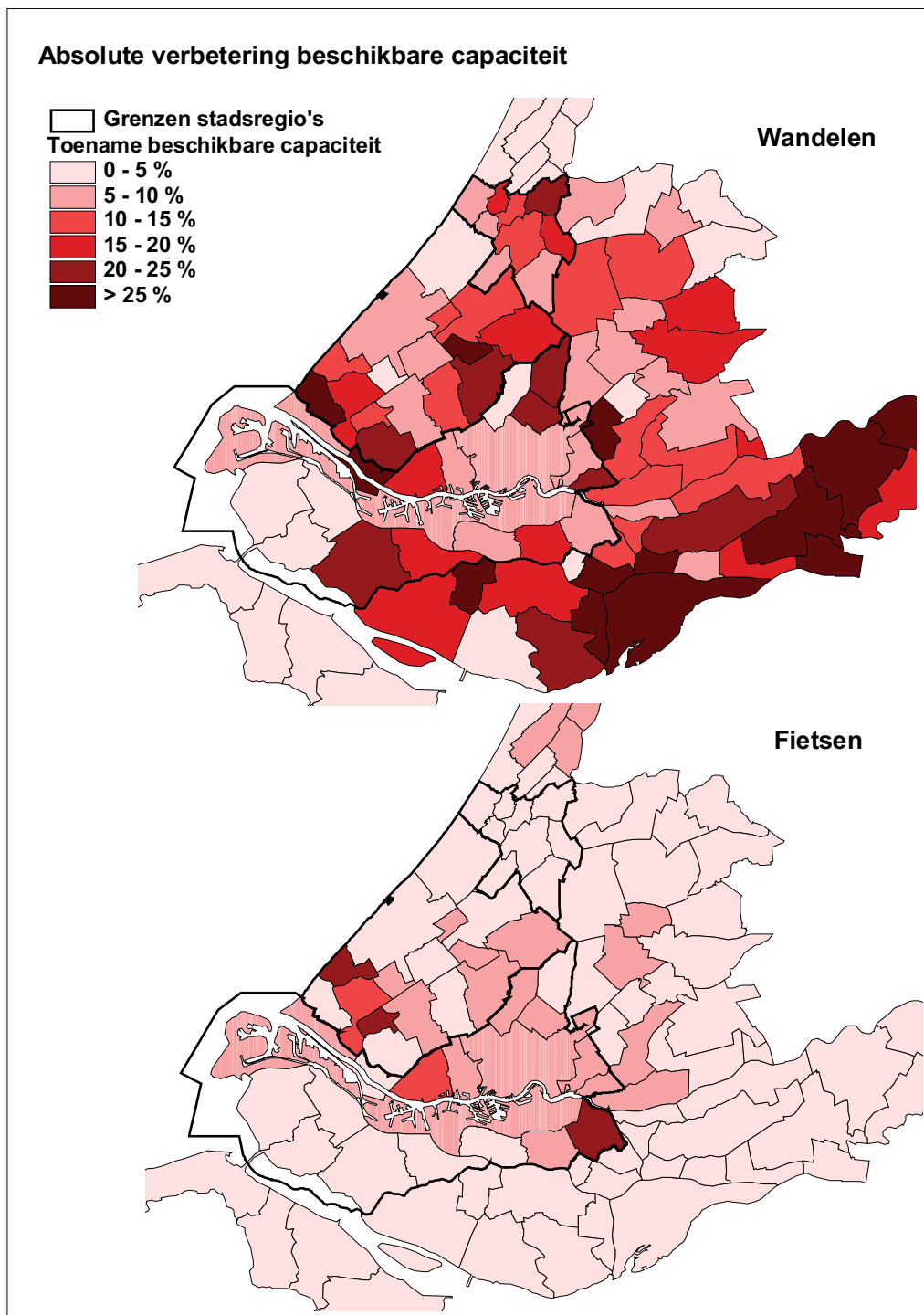
Tabel 4.6 Berekende beschikbare capaciteit, absoluut tekort absolute en relatieve verbetering voor fietsen, per gemeente, voor drie stadsregio's en heel Zuid-Holland, 1989-2000

Gemeenten	1989		2000		Absolute verbetering beschikbare capaciteit	Relatieve verbetering beschikbare capaciteit
	Beschikbare capaciteit binnen 15 km	Absoluut tekort (recreatieplaatsen)	Beschikbare capaciteit binnen 15 km	Absoluut tekort (recreatieplaatsen)		
Rotterdam	35%	22493	40%	20576	6%	16%
Barendrecht	90%	183	99%	16	10%	11%
Bergschenhoek	41%	458	48%	406	7%	16%
Berkel/Rodenrijs	37%	688	44%	613	7%	19%
Bleiswijk	65%	226	69%	203	4%	5%
Brielle	100%	0	100%	0	0%	0%
Capelle a/d IJssel	46%	2208	54%	1883	8%	17%
Hellevoetsluis	100%	0	100%	0	0%	0%
Krimpen a/d Lek	58%	783	68%	598	10%	17%
Maassluis	100%	0	100%	0	0%	0%
Bernisse	99%	0	99%	0	0%	0%
Ridderkerk	59%	1258	82%	541	23%	40%
Rozenburg	100%	0	100%	0	0%	0%
Schiedam	33%	3107	42%	2704	9%	26%
Spijkernisse	100%	0	100%	0	0%	0%
Albrandswaard	99%	10	100%	0	1%	1%
Westvoorne	100%	0	100%	0	0%	0%
Vlaardingen	58%	1984	69%	1437	12%	20%
Rijnmond/SR	53%	33398	59%	28977	6%	12%
Den Haag	25%	19357	29%	18378	4%	15%
Delft	27%	4418	31%	4170	4%	15%
's-Gravenzande	100%	2	100%	0	0%	0%
Leidschendam	57%	1007	62%	895	5%	8%
De Lier	73%	198	97%	18	25%	34%
Maasland	100%	1	100%	0	0%	0%
Monster	43%	768	63%	499	20%	47%
Naaldwijk	81%	373	92%	155	12%	14%
Nootdorp	28%	466	37%	408	9%	31%
Pijnacker	31%	984	38%	883	7%	23%
Rijswijk	21%	2595	25%	2459	4%	19%
Schipluiden	30%	495	35%	455	5%	18%
Voorburg	46%	1347	54%	1139	8%	18%
Wassenaar	63%	629	65%	599	2%	+3%
Wateringen	19%	800	25%	747	6%	28%
Zoetermeer	60%	2792	66%	2333	7%	11%
Haaglanden	38%	36232	43%	33138	5%	14%
Katwijk	72%	748	75%	675	3%	4%
Leiden	72%	2085	75%	1838	3%	5%
Leiderdorp	77%	377	80%	316	4%	5%
Oegstgeest	74%	328	78%	283	3%	5%
Rijnsburg	73%	267	76%	237	3%	4%
Valkenburg	69%	85	73%	75	3%	5%
Voorschoten	66%	515	68%	474	3%	4%
Warmond	80%	73	84%	58	4%	5%
Zoeterwoude	72%	163	75%	144	3%	5%
Aggl. Leiden	72%	4641	75%	4100	3%	5%
Zuid-Holland totaal	64%	77498	68%	68363	4%	+7%

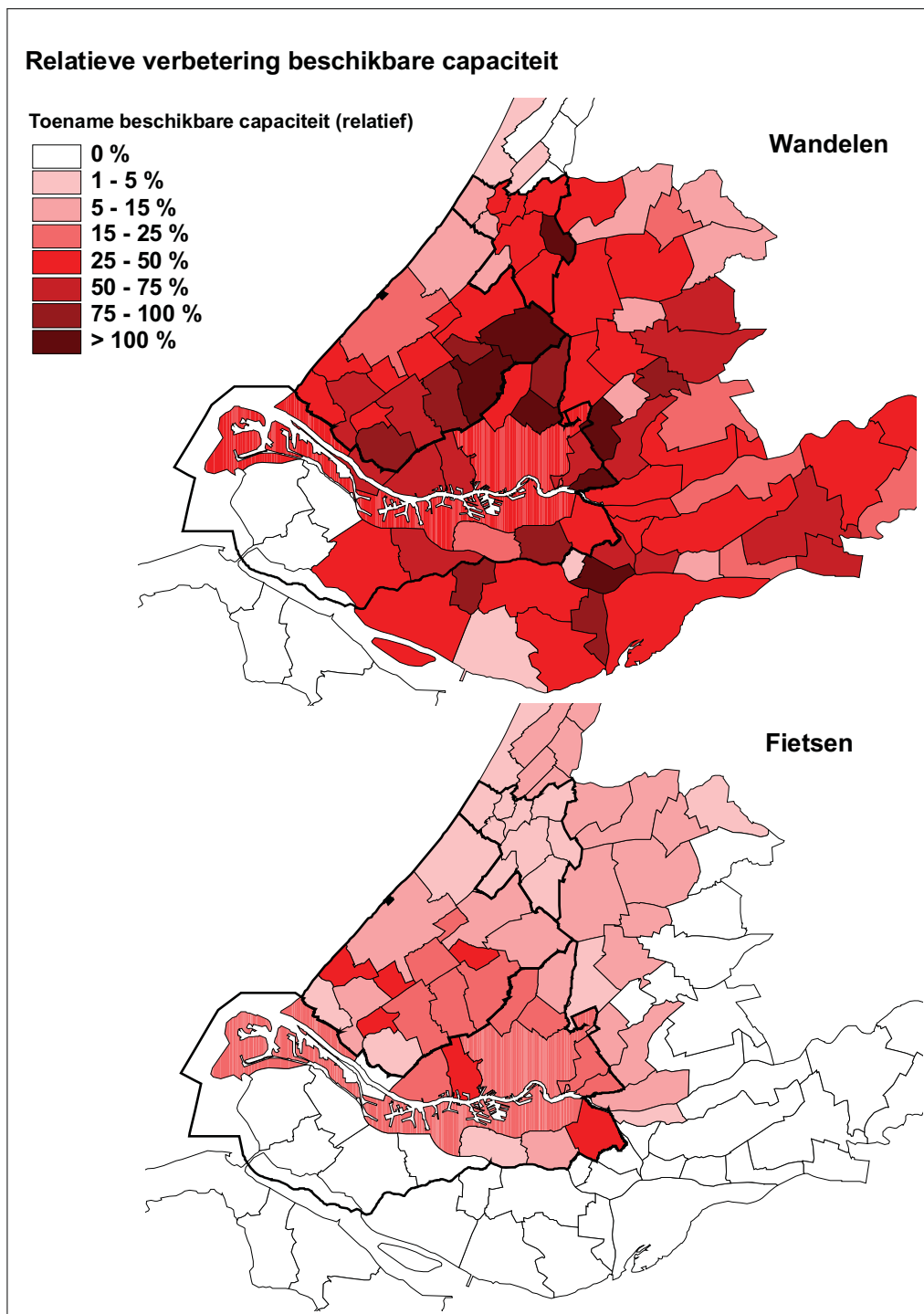
Naast de absolute verbetering van de beschikbare capaciteit, kunnen we ook kijken naar de relatieve verbetering. Dit is niets anders dan het 'nieuwe' minus het 'oude' percentage beschikbare capaciteit, gedeeld door het 'oude' percentage. Deze maat geeft beter aan bij de beleving van de verbetering door de inwoner. Het uitgangspunt hierbij is dat een verbetering van 10% bij 1989-aanbod naar 20% bij 2000-aanbod groter is dan een verbetering van 50% naar 60%. In deze relatieve verbetering komt dit duidelijk tot uitdrukking: in het eerste geval bedraagt de verbetering 50%, en in het tweede geval 'slechts' 20%. We hebben het hier dus als het ware over de 'beleefde verbetering'. Voor heel Zuid-Holland blijkt dan dat door de aanleg van groengebieden tussen 1989 en 2000 de bewoners hun wandelmogelijkheden met 33% verbeterd zien, en hun fietsmogelijkheden met 7%.

De tabellen 4.4. en 4.5 tonen aan dat de regionale diversiteit veel groter is voor wandelen dan voor fietsen. Sommige gemeenten profiteren veel meer dan de hier genoemde gemiddelden voor de stadsregio's. Maassluis, Rozenburg en Nootdorp verhogen hun beschikbare capaciteit met meer dan 25 procentpunten. In Bergschenhoek, Krimpen a/d Lek, Pijnacker, Zoetermeer en Leiderdorp verdubbelt de beschikbare recreatiecapaciteit in 2000 ten opzichte van 1989). Deze gemeenten hebben relatief veel nieuw recreatief wandelgroen erbij gekregen, binnen of buiten hun gemeentegrenzen. De absolute en relatieve verbeteringspercentages zijn ruimtelijk weergegeven in figuren 4.3 en 4.4. Uit de absolute verbetering blijkt dat voor wandelen de gemeenten in zuidelijk Zuid-Holland (rond Dordrecht, de Alblasserwaard en Vijfherenlanden; deze gemeenten zijn niet in de tabellen weergegeven) er het meest op vooruit zijn gegaan. Toch hebben ook de gemeenten in het Westland en tussen Delft en Zoetermeer geprofiteerd van het nieuwe groen. Voor fietsen geldt dit alleen voor het Westland en Ridderkerk. Uit de relatieve verbeterkaart blijkt dat de gemeenten tussen de grote steden Den Haag en Rotterdam de grootste verbetering van hun wandelrecreatiemogelijkheden ervaren. De grote steden hebben absoluut gezien niet zoveel extra recreatiecapaciteit erbij gekregen (5-11%), maar relatief, in de beleefde verbetering van haar inwoners, varieert dit sterk: Rotterdammers, Vlaardingers en Schiedammers ervaren 50-65% verbeterde wandelcapaciteit, Leiden 30% en Den Haag maar 16%. De kleinstedelijke kernen in de regio's Haaglanden en Leiden profiteren dus meer van het groen dat tussen 1989 en 2000 is aangelegd, dan de grote steden. De grootste arealen nieuwe groengebieden zijn logischerwijs buiten de steden aangelegd, en wandelen doet men voornamelijk in de directe omgeving (bij voorkeur binnen de 2,5 km, anders tot 10 km van de buurt).

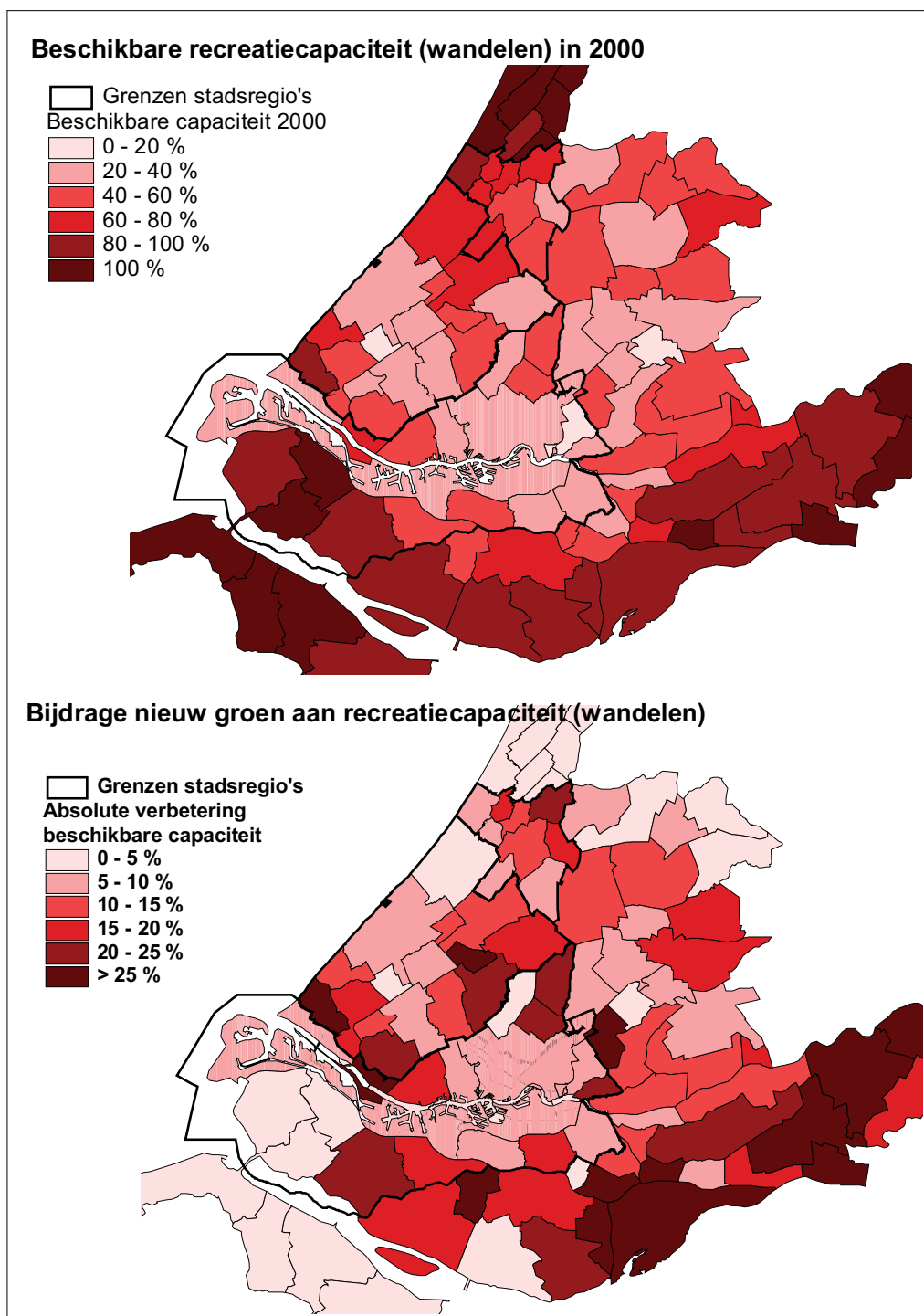
Voor fietsen zijn de regionale verschillen veel kleiner. In de stadsregio's Rotterdam en Haaglanden zijn de mogelijkheden verbeterd met ongeveer 15-19%, met lichte uitschieters naar beneden en boven. De bewoners van Rotterdamse stedelijke randgemeenten als Ridderkerk, Schiedam en Vlaardingen zijn er relatief meer op vooruit gegaan. In Haaglanden zijn de uitschieters naar boven meer rurale gemeenten als Monster, De Lier, Wateringen, naast Pijnacker en Nootdorp. De gehele stadsregio Leiden heeft maar 5% meer fietscapaciteit gekregen. Rurale gemeenten binnen de bufferzone Den Haag-Leiden-Zoetermeer, zoals Wassenaar, Leidschendam en Zoeterwoude, hebben niet zo veel geprofiteerd van de nieuwe groengebieden, deels omdat hier niet zoveel nieuw groen is aangelegd, en deels omdat zij reeds goed voorzien waren, dus relatief minder zijn opgeschoten. Schipluiden en Maasland, in Midden-Delfland, zijn wel verbeterd. Dit geldt ook voor Ridderkerk en Barendrecht, bij IJsselmonde-Oost.

Figuur 4.3 Ruimtelijk beeld van de absolute verbeterpercentages voor wandelen en fietsen, per gemeente, voor heel Zuid-Holland

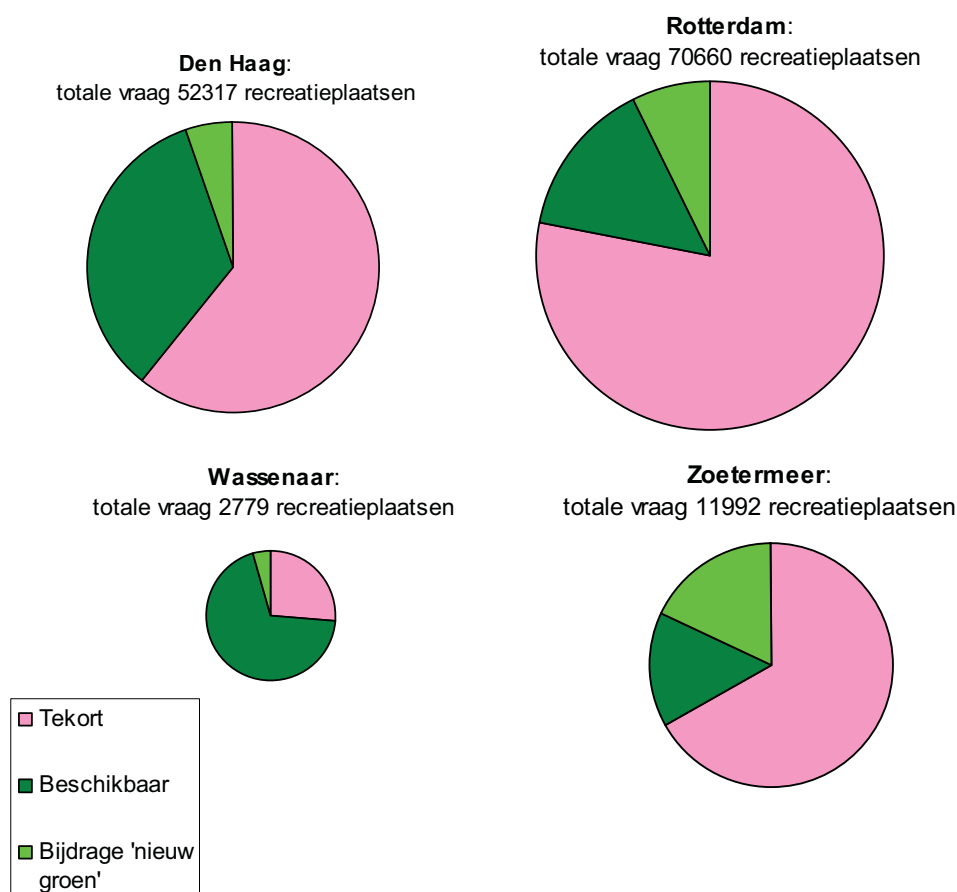

Figuur 4.4 Ruimtelijk beeld van de relatieve verbeterpercentages voor wandelen en fietsen, per gemeente, voor heel Zuid-Holland

Figuur 4.5 – Ruimtelijk beeld van de beschikbare recreatiecapaciteit voor wandelen en de bijdrage van het 'nieuwe groen' daaraan, per gemeente, voor heel Zuid-Holland

Als samenvattend overzicht geeft figuur 4.5 een beeld van de huidige beschikbare capaciteit voor wandelen en de bijdrage van het nieuw aangelegde groen daaraan. Hieruit blijkt duidelijk dat het midden van Zuid-Holland, het gebied van Den Haag tot en met Rotterdam en omstreken, het slechtst voorzien is qua wandelrecreatiemogelijkheden, maar dat dit gebied, en dan vooral de gemeenten tussen de grote steden, er de afgelopen tien jaar veel op vooruit is gegaan. Figuur 4.6 nog eens op een andere wijze zien hoe de verhoudingen bij enkele grote en kleine gemeenten liggen.

Figuur 4.6 Cirkeldiagrammen van vraag, beschikbare capaciteit en de bijdrage van 'nieuw groen' voor enkele gemeenten

Over het geheel bezien, kunnen we het volgende concluderen:

- Voor heel Zuid-Holland is het absolute tekort aan wandelmogelijkheden teruggebracht met 18% (44.400 recreatieplaatsen), en dat aan fietsmogelijkheden met 12% (9100 recreatieplaatsen). Ondanks dat het nieuwe groen meer heeft bijgedragen aan de wandelmogelijkheden, is het wandeltekort nog steeds substantieel hoger dan het fietstekort.
- Het percentage beschikbare recreatiecapaciteit voor wandelen is met 5 tot 25% toegenomen (gemiddelde voor heel Zuid-Holland 12%), en voor fietsen met 3-10% (gemiddelde voor heel Zuid-Holland 4%).

- In de beleving van de inwoners zijn de verbeteringen nog groter: 15% tot 50% voor wandelen (het eerste voor Den Haag, het tweede voor Rotterdam; gemiddelde voor heel Zuid-Holland 33%), en voor fietsen met 5% tot 15% (Leiden-Rotterdam; gemiddelde voor heel Zuid-Holland 7%). Zo veel kunnen stedelingen méér voldoen aan hun recreatieve vraag naar wandelen en fietsen, terwijl de totale oppervlakte recreatieve groengebieden op provinciaal niveau maar met ongeveer 3% is gegroeid (zie vorige paragraaf).
- De recreatieve bijdrage van de nieuwe groengebieden is relatief hoog, omdat vooral gebieden met een hoge opvangcapaciteit, zoals bossen en parken, zijn aangelegd (terwijl het bestaande groen in Zuid-Holland vooral droge natuur betreft) en ten tweede omdat zij (voor wandelen) veelal op de juiste plaatsen zijn aangelegd (dit geldt vooral voor gemeenten met een hoog verbeterpercentage; waar het verbeterpercentage lager ligt is het tekort minder opgelost ofwel daar was een kleiner tekort in de uitgangssituatie). Kaart 1 liet al zien dat de meeste nieuwe groengebieden ten opzichte van het bestaande groen meer nabij stedelijke concentraties zijn aangelegd, zij het dan meer bij 'kleinstedelijke' kernen als Zoetermeer, Schiedam, Delft en Dordrecht dan bij Den Haag en in mindere mate Rotterdam. Dit neemt niet weg dat de grootste recreatietekorten (zeker in aantallen recreatieplaatsen vanwege het grote aantal inwoners, maar veelal ook op persoonsbasis) blijven bestaan in de grote steden, zoals Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Capelle, Den Haag, Delft en zelfs Zoetermeer. Kortom: hoe beperkt de realisatie van de RandstadGroenStructuur ook moge zijn, op enkele plaatsen heeft zij inmiddels verhoudingsgewijs een aanzienlijke verbetering van het aantal recreatiemogelijkheden opgeleverd voor de minst bedeelde stedelingen.

4.5 Conclusies

De beperkte uitbreiding van groengebieden met ongeveer 3% in het laatste decennium heeft ervoor gezorgd dat inwoners van Zuid-Holland er gemiddeld 12% extra wandelcapaciteit bij kregen, en zo 33% verbetering zagen in hun beschikbare recreatiecapaciteit voor wandelen, en 7% voor fietsen. De recreatieve bijdrage van nieuwe groengebieden is relatief hoog, omdat vooral gebieden met een hoge opvangcapaciteit, zoals bossen en parken, zijn aangelegd en ten tweede omdat zij voor wandelen ook veelal op de juiste plaatsen zijn aangelegd, waar de tekorten hoog waren.

De kleinstedelijke gemeenten tussen Rotterdam en Den Haag (zoals Delft, Zoetermeer, Pijnacker en Nootdorp) zijn er meer op vooruit gegaan dan de grote steden zelf. Rotterdammers zullen een grotere verbetering ervaren hebben dan mensen uit Den Haag en Leiden.

De nieuwe groengebieden hebben een grotere bijdrage geleverd aan de wandelmogelijkheden dan aan de fietsmogelijkheden van stedelingen. Dit komt deels doordat de uitgangssituatie voor fietsen al gunstiger was.

De grootste recreatietekorten (zeker in aantallen recreatieplaatsen vanwege het grote aantal inwoners, maar veelal ook op persoonsbasis) blijven bestaan in de grote steden, zoals Rotterdam (en zijn voorsteden Schiedam, Vlaardingen, Capelle), Den Haag, Delft, en zelfs Zoetermeer.